

DOI: 10.5281/zenodo.3805151

UDC: 331.101

JEL: B22, E24, J08, J21, J 23, J24

A LOOK AT THE NATIONAL LABOR MARKET THROUGH THE "PRISM" OF THE EFFICIENCY OF USING LABOR POTENTIAL

ПОГЛЯД НА НАЦІОНАЛЬНИЙ РИНОК ПРАЦІ СКРІЗЬ «ПРИЗМУ» ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Tetyana V. Peregudova, PhD in Economics, Associate Professor

Institute of the Economy and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID: 0000-0002-3093-6104

Email: ptv_tat@ukr.net

Received 04.08.2019

Перегудова Т.В. Погляд на національний ринок праці скрізь «Призму» ефективності використання трудового потенціалу. Науково-методична стаття.

Стаття присвячена критичному огляду національного ринку праці з позицій оцінки ефективності використання трудового потенціалу, який розглядається як ключовий ресурс економічного зростання. Проведений аналіз показав ознаки стагнації, трудової вичерпності та нерационального попиту на робочу силу. Загрозливим є збільшення навантаження зайнятого населення економічно неактивним, що підриває систему соціального захисту. Вражаючими залишаються масштаби трудової еміграції та її наслідки для національної економіки. Україна суттєво відстає від європейських країн за рівнями зайнятості, продуктивності праці та попитом на трудовий потенціал. Характерною ознакою українського ринку праці є спрямованість попиту роботодавців на дешеву робочу силу, а не на висококваліфікованих високооплачуваних спеціалістів, що обмежує інноваційний розвиток.

Ключові слова: ринок праці, трудовий потенціал, ефективність, попит на робочу силу, стагнація, трудова вичерпність, навантаження.

Peregudova T.V. A look at the national labor market through the "Prism" of the efficiency of using labor potential. Scientific and methodical article.

The article is devoted to a critical review of the national labor market from the point of assessing the labor potential using view. Labor potential is seen as a key resource for economic growth. The analysis showed signs of stagnation, labor exhaustion and irrational demand for labor. Increasing the workload of the employed population is economically inactive, which undermines the social protection system. The magnitude of labor emigration and its implications for the national economy remain impressive. Ukraine is significantly behind the European countries in level of employment and labor productivity, and the demand for labor potential. A characteristic feature of the Ukrainian labor market is the focus of employers on cheap labor, rather than on highly skilled high-paid specialists, which limits innovative development.

Keywords: labor market, labor potential, efficiency, demand for labor, stagnation, labor exhaustion, load.

Аналіз світових тенденцій доводить уповільнення темпів економічного зростання. За прогнозними оцінками Міжнародного валютного фонду (МВФ) в 2020 р. приріст становить 3,5%. Виключенням є Індія, темпи якої збільшуються та в 2020 планується досягти 7,2%. В лідери за темпами збільшення ВВП також входить Китай, хоча і в цій країні темпи уповільнюються та в 2020 р. ймовірно становлять 6,0%. Для європейського простору прогнозується темп приросту у розмірі 1,6%. Для США темпи знизяться до 1,9% [1]. За прогнозами ОЕСР в 2019 р. до топ країн, які швидко нарощують темпи економічного зростання, ввійде Польща. Як стверджує надзвичайний і повноважний посол Республіки Польща в Україні Бартош Цихоцьки за останні роки в Польщі відбувся інтенсивний економічний розвиток, зріст добробуту поляків, рекордно низький рівень безробіття, надійна соціальна допомога тощо [2].

Уряди розвинених країн світу та світових організацій занепокоєні зменшенням темпів приросту ВВП і розглядають трудовий потенціал як ключовий ресурс покращення ситуації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Слід сказати, що в науковій літературі обговорюється питання економічного зростання та ролі людського/трудоного потенціалу в даному процесі. Окремі факти, які підтверджують важливість людського капіталу в економічному розвитку на даних порівняльного аналізу України та розвинених країн світу, доводить в своїх публікаціях Т. Бурлай [3]. Аналізуючи дані Світового банку [4], вона показує нерациональну структуру сукупного добробуту, розрахованого на душу населення, в Україні. Так, якщо в окремих країнах ЄС частка природного капіталу була в межах 1%-20% (Німеччина – 1%, Естонія та Латвія – 8%, Румунія – 16%, Болгарії – 20%), то в Україні – 24%. В той час, як частка людського капіталу в нашій країні дорівнювала лише 34 %. Для порівняння у Польщі – 73%, Франції – 65%, Німеччині – 64%, Данії та Фінляндії по 63%, Угорщині – 62%, Естонії – 60%, Болгарії – 58%, Румунії – 51%, Латвії – 48%.

Зв'язок між економічним зростанням та рівнем зайнятості населення досліджує Стівен Капсос (Steven Kapsos, 2005) [5]. Цьому питанню присвячено праці МОП, ОЕСР та Світового банку. Актуально згадати про "G20 Labour Markets in 2015: Strengthening the Link between Growth and Employment" (2015) [6].

Наукове підґрунтя особливостей функціонування ринків праці пострадянських країн сформовано працями В. Гімпельсона, Р. Капельюшнікова, С. Рощина [7], М. Гильтмана [8].

Темпи економічного зростання є темою обговорення і нового уряду України, який означив п'ятирічним орієнтиром 40-ка відсоткове зростання ВВП, 7% щорічно. Досягнення заявленої цілі, на наш погляд, може бути ускладнено через неефективну систему використання трудового потенціалу в країні, що має прояв у трудовій вичерпності та нераціональному попиті на робочу силу. Поставлені питання потребують якісного аналізу ринку праці відповідно до цілей Концепції Сталого розвитку та Гідної праці щодо забезпечення повної та продуктивної праці з соціальним орієнтиром рівня зайнятості на рівні 75% (відповідно до Стратегії розвитку «Європа-2020») та з позицій ефективності використання трудового потенціалу як ключового ресурсу економічного зростання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Віддаючи належне здобуткам вітчизняних авторів у забезпеченні сталого розвитку, вважаємо за необхідне звернути увагу на макроекономічні проблеми національного ринку праці з розглядом трудового потенціалу як важливого чинника економічного зростання в Україні.

Метою статті є здійснення оцінки національного ринку праці з позицій ефективності використання трудового потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження

Роль та значення трудового потенціалу в економічному зростанні, соціальному та культурному розвитку важко переоцінити і не викликає сумнівів як у вітчизняних науковців, так й вчених світового рівня. Підтвердженням ствердженого є європейська політика максимального залучення населення до суспільно-корисної діяльності. Викликає зацікавленість той факт, що є країни з більшою чисельністю населення ніж в Україні, які знаходять можливості трудової реалізації (табл. 1), що в кінцевому підсумку позитивно відображається на споживанні, накопиченні та заощадженні населення та подальшому економічному зростанні.

Таблиця 1. Показники зайнятості населення в країнах ЄС та в Україні в 2010 р. та в 2018 р.

Країна	Чисельність населення, млн. осіб		Рівень зайнятості, у відсотках	
	2010	2018	2010	2018
ЄС28*			68.5	73.2
Австрія	8.4	8.8	73.9	76.2
Бельгія	10.8	11.4	67.6	69.7
Болгарія	7.4	7.0	64.7	72.4
Хорватія	4.3	4.1	62.1	65.2
Кіпр	0.8	0.9	75.0	73.9
Чехія	10.5	10.6	70.4	79.9
Данія	5.5	5.8	75.8	78.2
Естонія	1.3	1.3	66.8	79.5
Фінляндія	5.4	5.5	73.0	76.3
Франція	64.7	67.2	69.3	71.8
Німеччина	81.8	82.8	75.0	79.9
Греція	11.1	10.7	63.8	59.5
Угорщина	10.0	9.8	59.9	74.4
Ірландія	4.5	4.8	65.5	74.1
Італія	59.2	60.5	61.0	63.0
Латвія	2.1	1.9	64.3	76.8
Литва	3.1	2.8	64.3	77.8
Люксембург	0.5	0.6	70.7	72.1
Мальта	0.4	0.5	60.1	75.0
Нідерланди	16.6	17.1	76.2	79.2
Польща	38.0	38.0	64.3	72.2
Португалія	10.6	10.3	70.3	75.4
Румунія	20.3	19.5	64.8	69.9
Словаччина	5.4	5.4	64.6	72.4
Словенія	2.0	2.1	68.4	75.4
Іспанія	46.5	46.7	62.8	67.0
Швеція	9.3	10.1	78.1	82.6
Об'єднане Королівство	62.5	66.2	73.5	78.7
Україна**	46.0	42.4	58.4	57.1

*Примітки: * – as % of the population aged 20 to 64*

*** – у віці 15-70 років*

Джерело: складено автором за матеріалами [9], [10]

Не дивлячись на деяку ейфорію стосовно росту ВВП на рівні 3,2 в Україні, слід сказати, що цього явно недостатньо для досягнення передкризових показників зайнятості населення (нагадаємо в 2013 р. рівень зайнятості становив 60,2% при чисельності зайнятого населення 19314,2 тис. осіб, в той час, як в 2018 – 57,1% при чисельності – 16360,9 тис. осіб). Одночасно, на фоні країн ЄС з середнім рівнем зайнятості 73,2 % Україна виглядає не дуже впевнено з рівнем – 57,1% (рис. 1).

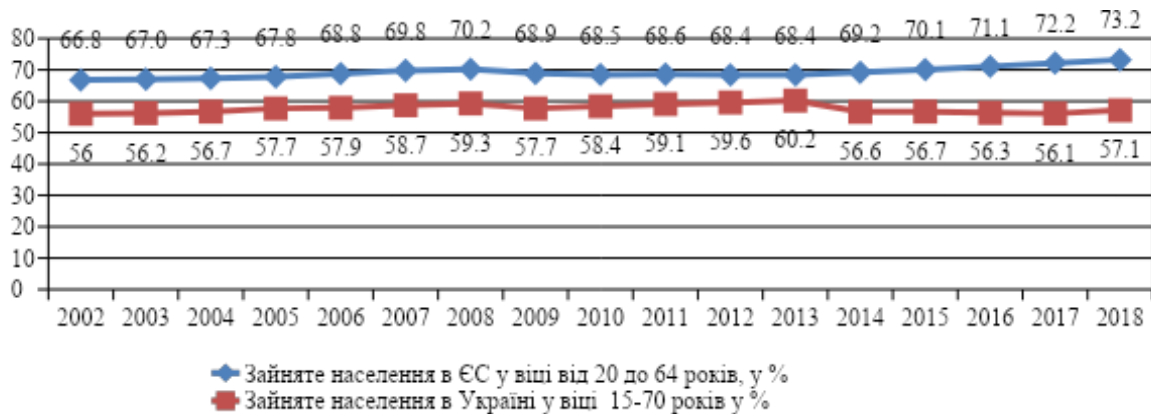

Рис. 1. Рівень зайнятості в ЄС та в Україні
Джерело: складено автором за матеріалами [9], [10]

Варто сказати, що для європейського ринку праці характерна рекордна чисельність зайнятого населення, яка в 2018 р. становила 227955,3 тис. осіб [9], при одночасному рості продуктивності праці.

Збільшення приросту ВВП є необхідною умовою вирішення проблем ринку праці України, але щоб середньостатистичне населення відчуло позитивні зміни в економіці важливо, щоб частка фонду оплати праці у ВВП збільшувалась. Соціально оптимальним є її розмір у межах 60-70%. В той час, як в Україні частка фонду оплати праці у ВВП зменшилася з 50,2% у 2012 р. до 39,2% у 2017 р. (за даними Державної служби статистики).

Не дивлячись на абсолютне збільшення доходів домогосподарств, інфляційні процеси наклали відбиток на їх можливості. Так, частка домогосподарств, яким було достатньо і вони могли робити заощадження, з роками зменшується (з 12,7% у 2008 р. до 8,7 у 2018 р.). Натомість у 2018 р. збільшилася частка домогосподарств, які постійно відмовлялися у найнеобхіднішому, крім харчування, і становила 40,2 %, що відповідає значенню у кризовому 2009 р. [10].

Говорити про розвиток можна, коли доходи не проїдаються повністю, а відбувається нагромадження як фінансових, так і не фінансових активів, тенденції за якими неоднозначні. Приріст грошових вкладів та заощаджень у цінних паперах у 2016 – 2018 рр. загальним обсягом 160888 млн. грн не покриває втрат у 2014 р. та 2015 р. у розмірі 225040 млн. грн. Схожа ситуація щодо заощаджень в іноземній валюті. Втрати в 2015-2016 рр. становили 66113 млн. грн. В той час, як приріст у 2017-2018 рр. становив 50239 млн. грн. Негативною є тенденція щодо нагромадження нефінансових активів, яка намітилася з 2015 р. За чотири роки (2015-2018 рр.) – (-58692 млн. грн). Станом на I квартал 2019 р. нагромадження не фінансових активів – (-10164 млн. грн), приріст фінансових активів – (-38816 млн. грн) (за даними Державної служби статистики).

Так, якщо розвинуті країни збільшують трудову спроможність, розглядаючи робочу силу як важливий елемент соціально-економічного зростання, то українському ринку праці відповідає не тільки стагнація, а й трудова вичерпність (см. табл. 2). Основними причинами наявного стану стали: масштабні втрати трудового потенціалу внаслідок анексії АР Крим та окупації частини територій Донецької та Луганської областей, еміграція, в т.ч. трудова, неформальна зайнятість, соціально-трудова ексклюзія та відсутність дієвих інструментів розвитку національного ринку праці.

Занепокоює той факт, що чисельність економічно активного населення зменшується не тільки за рахунок несприятливих демографічних тенденцій, втрат трудового потенціалу внаслідок анексії Криму, окупації частини територій Донецької та Луганської областей, еміграції, а й за рахунок переходу населення до складу економічно неактивного. Рівень економічної неактивності з роками зростає, що збільшує навантаження на економічно активне та зайняте населення. Зменшується середньооблікова кількість штатних працівників, у яких більше шансів працювати за умовами гідної праці, збільшуючи їх навантаження пенсіонерами. Залишаються значними масштаби неформальної зайнятості. Особливістю національного ринку праці є висока міжрегіональна диференціація рівня неформальної зайнятості з найвищим у Чернівецькій області – 49,8 %, а за серами економічної діяльності – у сільському господарстві, будівництві та сфері послуг.

Питання ефективного функціонування ринку праці України ускладнюється через масштабні втрати трудового потенціалу внаслідок трудової еміграції, про що черговий раз хотілося б нагадати, що посилює трудову вичерпність [11]. Не дивлячись на масштаби грошових переказів, науковці попереджають про

втрати, які супроводжують українську економіку. О. Савченко стверджує: «Що більше країна має переказів від заробітчани відносно її ВВП, то біднішою є ця країна, і Україна не виняток». Автор доводить свою думку через оцінку людського капіталу. Оцінюючи людський капітал молоді у розмірі 160 тис. дол., автор нагадує про те, що Україну залишає назавжди приблизно 300-350 тис. переважно молодих осіб за останні 2-3 роки [12]. Цікавими аргументами щодо національних втрат через еміграцію є факти А. Гайдучького, який наводить дані щодо приросту ВВП тих країн, які приймають іммігрантів. Вигоди країн-реципієнтів мають прояв у покращенні демографічного стану, збільшенні трудової спроможності та внутрішнього споживання [13].

Таблиця 2. Показники трудової спроможності національного ринку праці

Показники	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Економічно активне населення у віці 15-70 років, тис. осіб	22150,3	20894,1	20893,0	20851,2	20824,6	19920,9	18097,9	17955,1	17854,4	17939,5
Рівень економічної активності населення, у відсотках	63,3	63,6	64,2	64,5	64,9	62,4	62,4	62,2	62,0	62,6
Економічно неактивне населення у віці 15-70 років, тис. осіб	8051,7	12575,5	12265,5	12055,3	11861,7	12023,0	10925,5	10934,1	10945,0	10717,8
Рівень економічної неактивності населення, у відсотках	36,7	36,4	35,8	35,5	35,1	37,6	37,6	37,8	38,0	37,4
Зайняте населення у віці 15-70 років, тис. осіб	20191,5	19180,2	19231,1	19261,4	19314,2	18073,3	16443,2	16276,9	16156,4	16360,9
Рівень зайнятості населення, у відсотках	57,7	58,4	59,1	59,6	60,2	56,6	56,7	56,3	56,1	57,1
Безробітне населення у віці 15-70 років, тис. осіб	1958,8	1 713,9	1 661,9	1 589,8	1 510,4	1 847,6	1 654,7	1 678,2	1 698,0	1 578,6
Рівень безробіття, у відсотках	8,8	8,2	8,0	7,6	7,3	9,3	9,1	9,3	9,5	8,8
Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	10653	10262	10083	10123	9720	8959	8065	7868	7679	7661
Неформально зайняте населення віком 15-70, тис. осіб	4469,9	4649,2	4704,9	4651,6	4805,9	4540,9	4303,3	3961,2	3695,6	3541,3
Рівень неформальної зайнятості, у відсотках	22,1	22,9	23,1	22,9	23,6	25,1	26,2	24,3	22,9	21,6
Демографічне навантаження на населення у віці 15-64 роки, на 1000 осіб (на 1 січня)										
загальне навантаження	429	425	419	421	425	432	443	452	462	470
особами у віці 0-14 років	201	202	202	204	208	212	218	221	225	227
особами у віці 65 років і старше	228	223	217	217	217	220	225	231	237	243
Навантаження незайнятого (безробітного) населення на одну вакансію, (осіб; на кінець року)	8	9	8	11	11	14	19	11	7	-
Навантаження економічно активного населення економічно неактивним, на 1000 осіб	364	602	587	578	570	604	604	609	613	597
Навантаження зайнятого населення економічно неактивним, на 1000 осіб	399	656	638	626	614	665	664	672	677	655

Продовження таблиці 2

Навантаження зайнятого населення економічним неактивним та безробітним населенням, на 1000 осіб	496	745	724	708	692	767	765	775	783	752
Навантаження штатних працівників економічно неактивним населенням, на 1000 осіб	756	1225	1216	1191	1220	1342	1355	1390	1425	1399
Навантаження формально зайнятих працівників неформально зайнятими, на 1000 осіб	284	320	324	318	331	336	354	322	297	276
Кількість пенсіонерів за віком, тис. осіб	10558	10569	10587	10627	10501	10397	9341	9408	9116	8922
Навантаження економічно активного населення пенсіонерами за віком, на 1 особу	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Навантаження зайнятого населення пенсіонерами за віком, на 1 особу	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5
Навантаження формально зайнятих пенсіонерами за віком, на 1 особу	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7
Навантаження штатних працівників пенсіонерами за віком, на 1 особу	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2

Джерело: складено автором за матеріалами [10]

За нашими розрахунками для забезпечення економіки необхідною робочою силою необхідно збільшити зайняте населення приблизно до 18000-20000 тис. осіб при державній політиці розвитку сфер економічної діяльності та стимулювання створення та збереження робочих місць (табл. 3).

Безумовно, питання ефективності використання трудового потенціалу не обмежується кількісними втратами. Досліджуючи ефективне використання трудового потенціалу, слід враховувати продуктивність праці. Проведений аналіз дозволяє зробити наступні висновки:

1. індекс продуктивності праці в 2009, 2013–2015 рр. мав тенденцію до зменшення;
2. продуктивність праці у постійних цінах 2010 р. в 2009–2015 рр. у % до 2008 р. зменшувалася;
3. темпи зростання продуктивності праці в 2010-2012 рр. та 2016-2018 рр. відстають від темпів зростання середньої заробітної плати за аналогічні періоди (табл. 4);
4. продуктивність праці в Україні становить 30% продуктивності праці країн ЄС.

Таблиця 3. Розрахункова чисельність зайнятого населення, для якої потрібно створити робочі місця

Показник		Значення
Валовий внутрішній продукт у фактичних цінах, млн. грн	2018 р.	3558706
Зайняте населення у віці 15-70 років, у середньому, тис. осіб		16360,9
Продуктивність праці одного зайнятого у фактичних цінах, грн.		217513
Необхідні темпи приросту ВВП згідно зі Стратегією «Європа-2020», у відсотках	Стратегія «Європа-2020»	
min		12
max		23
Розрахункова чисельність зайнятого населення, для якого потрібно створити робочі місця, тис. осіб*	Розрахункові дані	
min		18324
max		20124

Примітки: * – для досягнення високих темпів зростання ВВП при теперішніх показниках продуктивності праці.

Джерело: складено автором за матеріалами [10]

Таблиця 4. Темпи зростання/зниження реальної заробітної плати та продуктивності праці в Україні в 2010-2018 рр.

Рік	Продуктивність праці (одного зайнятого), відсотків до попереднього року	Реальна заробітна плата, відсотків до попереднього року
2010	103,7	110,2
2011	105,2	108,7
2012	100,1	114,4
2013	99,7	108,2
2014	99,9	93,5
2015	99,2	79,8
2016	103,5	109,0
2017	103,3	119,1
2018	102,7*	112,5

Примітки: * – II квартал 2018 р.

Джерело: складено автором за матеріалами [10]; [14]

Не дивлячись на наші критичні зауваження щодо недостатності темпів економічного зростання для забезпечення добробуту громадян України та зміни стану ринку праці на краще, попит на робочу силу збільшується і за даними Державної служби статистики кількість вакансій на кінець 2018 р. становила 58,4 тис., що більше ніж у 2014 р. на 23,1 тис. Однак, чи відповідає структура попиту економіці знань? Аналіз структури вакансій показує спрямованість попиту роботодавців на дешеву робочу силу (середній розмір заробітної плати у вакансіях становив 6,6 тис. грн.) та таку, що відноситься до найпростіших професій, що відповідає другій позиції за масштабами в попиті на робочу силу (рис. 2).

Професії за якими кількість вакансій є найбільшою – це водій транспортних засобів, продавець товарів, охоронник, бухгалтер, касир торговельного залу. Це ті професії, які в умовах цифровізації мали б бути витіснені штучним інтелектом та попасти в зону ризику, а в Україні попит на них збільшується. На противагу, професії, характерні для цифрової економіки, такі, як інженери не набули масового попиту і не входять в топ-50 професій, за якими найбільша кількість вакансій. Спрощення структури попиту, збільшення попиту на найпростіші професії призводить не тільки до деградації ринку праці, а й посилює загрозу незатребуваності працівників в умовах цифровізації.

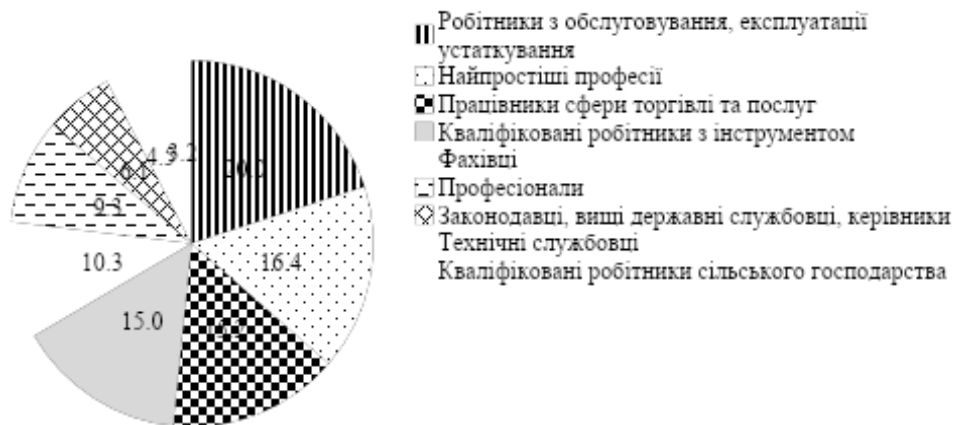

Рис. 2. Структура вакансій за січень-вересень 2019 року, % (за професійними групами)

Джерело: складено автором за матеріалами [15]

Забезпечення конкурентних переваг в глобальному суспільстві в умовах подальшої цифровізації економіки потребує перегляду структури національної економіки та ринку праці з орієнтацією на створення робочих місць так званої категорії «Знання». Для порівняння ринок праці країн, економіка яких відповідає принципам економіки знань та цифровізації, містить не менше 25 % таких робочих місць.

Проблема неефективного використання трудового потенціалу не обмежується трудовою еміграцією та охоплює низку інших питань, пов'язаних із продуктивністю праці, гідною працею та її оплатою тощо, що потребує комплексного моніторингу. Важливою частиною при підготовці до будь-яких реформ та інституційних змін має бути процес формування оціночних баз для попередження інституційних пасток. Метою проведення моніторингу ефективності використання трудового потенціалу має стати не тільки кількісна оцінка втрат ВВП, а й можливостей населення щодо створення доданої вартості та

інноваційного розвитку в країні, внеску інституцій у систему забезпечення умов ефективної реалізації трудового потенціалу, ефективність інститутів ринку праці щодо соціально-трудова адаптації, реінтеграції трудових іммігрантів, соціальної підтримки населення в частині стимулювання до виходу на ринок праці. Така оцінка має надати можливість визначити, що втрачає країна через неефективне використання трудового потенціалу, і які дії слід зробити по підвищенню ефективності трудового потенціалу, і як швидко нам вдасться сформувати трудовий потенціалу в необхідному обсязі та якості з урахуванням національних інституційних особливостей.

Першим кроком має стати визначення системи індикаторів, які дозволять оцінити ступінь розвитку трудового потенціалу з визначенням траєкторії розвитку, надати оцінку чинникам, які впливають на цю траєкторію. З метою виділення та систематизації індикаторів ефективного використання трудового потенціалу мають бути враховані Проект розвитку людського капіталу Світового банку [16], індекс розвитку людського потенціалу ПРООН, модель для аналізу та прогнозування показників ринку праці Міжнародного валютного фонду, інструкції МОП «Decent work indicators: guidelines for producers and users of statistical and legal framework indicators: ILO manual: second version / International Labour Office. Geneva: ILO, 2013» [17]. Слід ретельно вивчити досвід міжнародних інститутів щодо оцінки трудового потенціалу та робочої сили, серед яких Швейцарський інститут Вері, який щорічно проводить порівняльну інтегральну оцінку якості робочої сили [18]; діяльність Європейського центру з розвитку професійної освіти при підтримці Європейської комісії (Cedefop) [19], який пропонує модульний підхід до прогнозування попиту та пропозиції робочої сили з урахуванням технічних, технологічних змін, які справляють вплив на кваліфікаційний та освітній рівні працівників, що формує якісну складову попиту. Доцільно враховувати досвід австралійського центру економічних досліджень Університету Монаш, в якому розробляються дві найбільш значущі макроекономічні моделі прогнозування попиту та пропозиції робочої сили: MONASH і ORANI [20].

Влада має відігравати важливу роль у формуванні трудового потенціалу, створюючи умови розвитку та реалізації здібностей, а також створювати високопродуктивні робочі місця, інноваційні підприємства.

За думкою І. Петренко для збільшення темпів економічного зростання та створення нових робочих місць потрібно створити умови припливу капіталу у країну та забезпечити підвищення норми накопичення вище 20 відсотків ВВП [21].

Безумовно, слід розуміти, що трудовий потенціал лише один серед багатьох чинників економічного зростання. Для досягнення високих результатів потребують на узгодження дії інших інститутів із підвищенням їх якості. Без зміни інституційних параметрів змінити на краще стан ринку праці неможливо.

Висновки

В той час як розвинуті країни розглядають трудовий потенціал як важливий чинник соціально-економічного розвитку, в Україні простежуються ознаки стагнації зайнятості, трудової вичерпності та нерационального попиту, наслідком чого є деградація ринку праці. Означені проблеми унеможливають прискорення темпів економічного зростання та збільшення ВВП, в т.ч. на душу населення, тенденції за якими навіть на фоні країн пострадянського простору залишаються невпевненими.

Трудова ексклюзія є причиною дії чинників обмежуючого характеру та низької якості таких інститутів як оплата праці, захист прав власності, бюрократія, корупція тощо. Тому, економічне зростання та подолання основних проблем національного ринку праці буде залежати від збалансованої структури економіки та зайнятості при підвищенні якості інститутів, що стане предметом подальших публікацій.

Abstract

The article deals with a critical review of the national labor market from the point of view of assessing the efficiency of employment potential, which is considered as a key resource for economic growth. The analysis showed signs of stagnation, labor exhaustion and irrational demand for labor. Increasing the workload of the employed population is economically inactive, which undermines the social protection system. The magnitude of labor emigration and its implications for the national economy remain impressive. Ukraine is far behind European countries in terms of employment, labor productivity and demand for labor potential. A characteristic feature of the Ukrainian labor market is the focus of employers on cheap labor, rather than on highly skilled high-paid specialists, which limits innovative development.

While developed countries see labor potential as an important factor in socio-economic development, Ukraine is seeing signs of stagnation in employment, labor exhaustion and irrational demand, resulting in the degradation of the labor market. These problems make it impossible to accelerate the pace of economic growth and GDP growth, incl. per capita, trends that remain unsure even against the background of post-Soviet countries.

Labor exclusion is the cause of limiting factors and poor quality of such institutions as remuneration, protection of property rights, bureaucracy, corruption, etc. Therefore, economic growth and overcoming the

main problems of the national labor market will depend on a balanced structure of the economy and employment while improving the quality of institutions, which will be the subject of further publications.

Список літератури:

1. World Economic outlook, July. 2019. URL: <https://www.imf.org/external/mmedia/view.aspx?vid=6062830446001>.
2. Бартош Цихоцьки. Польща: направление успеха / Бартош Цихоцьки // Зеркало недели. – Выпуск №32, 31 августа-6 сентября 2019. URL: https://zn.ua/international/polsha-napravlenie-uspeha-328456_.html
3. Бурлай Т. В. Подолання соціальної дивергенції України та Євросоюзу у контексті інтеграційних процесів. Інноваційні ідеї в економічній науці: пошуки вирішення сучасних проблем (2018): матер. наук.-практ. конф. 19-20 квіт. 2018 р. / Нац. Ун-т «Києво-Могилянська академія», Наук.-навч. Центр «Інноваційна лабораторія» НаУКМА. Київ: Знання України, 2018. С. 26-29.
4. The Changing Wealth of Nations 2018: Building a Sustainable Future. – World Bank, 2018. – 234 pp.
5. Employment Strategy Papers. The employment intensity of growth: Trends and macroeconomic determinants / Steven Kapsos - International Labour Office. - Employment Trends Unit. - Employment Strategy Department. - 2005/12. – 63 p. URL: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_elm/documents/publication/wcms_143163.pdf
6. G20 Labour markets in 2015: Strengthening the Link between Growth and Employment. – International Labour Organization, Organization for Economic Co-operation and Development, World Bank Group with inputs by the International Monetary Fund. – Report prepared for the G20 Labour and Employment Ministers Meeting and Joint Meeting with G20 Finance Ministers. Ankara, Turkey, 3-4 September 2015. – 42 p.
7. Российский рынок труда: тенденции, институты, структурные изменения / Под редакцией В. Гимпельсона, Р. Капелюшниковой, С. Рощина. – Москва. – 2017. – 38 с.
8. Гильтман М.А. Эластичность занятости на региональных рынках труда / М.А. Гильтман, А.А. Вотякова // Вестник пермского университета. – 2015. – Вып. 4(27). – С. 103-112.
9. Eurostat. Statistics Explained. Employment statistics. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Employment_statistics.
10. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>.
11. Перегудова Т. Криза національного ринку праці: стагнація та трудова вичерпність // Дзеркало тижня. – Выпуск №32 (428), субота, 31 серпня – 6 вересня 2019. / Видавець «ЗН УА» – 16 с. – С. 8.
12. Савченко О. 12 подвигів гераклів президента і прем'єра // Зеркало недели. – URL: https://dt.ua/internal/12-podvigiv-gerakliv-prezidenta-i-prem-yera-317830_.html
13. Гайдучкий А. Борьба за мигрантов. Украина приготовиться // Зеркало недели. – 28 сентября 2018. - URL: https://zn.ua/internal/borba-za-migrantov-ukraine-prigotovitsya-295829_.html.
14. Продуктивність праці та продуктивність капіталу / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Київ – 2018. – 12 с.
15. Офіційний сайт Державної служба зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/>
16. Проект развития человеческого капитала Всемирного банка. URL: <http://www.vsemirnyjbank.org/ru/publication/human-capital>
17. Decent work indicators: guidelines for producers and users of statistical and legal framework indicators: ILO manual: second version / International Labour Office. Geneva: ILO, 2013.
18. Пилуй М.П. Качественные характеристики трудового потенциала: межстрановые сравнения / М.П. Пилуй // Економічний вісник університету. - 2013. - Вип. 20(1). - С. 30-38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escvu_2013_20%281%29__8
19. Прогнозирование и сбалансирование спроса на профессиональные умения и их предложения в странах-партнерах ЕФО. Документ с изложением позиции ЕФО. - С. 19. URL: http://ipq.org.ua/upload/files/files/03_Novyny/2015.06.12_Skills_matching/ETF%20Position%20Paper.pdf
20. Economic modelling of skills demand and supply. Australian Workforce and Productivity Agency, 2 November 2012.
21. Петренко И.П. Трансформация сбережений населения в инвестиции: опыт и проблемы в Украине / И.П. Петренко // Экономика Украины. – 2014. - №3. – С. 50-61.

References:

1. World Economic outlook. (2019, July). URL: <https://www.imf.org/external/mmedia/view.aspx?vid=6062830446001> [in English].

2. Tsikhotski Bartosh (2019). Poland: the direction of success. Zerkalo nedeli, 32 (31 avgusta-6 sentyabrya). URL: https://zn.ua/international/polsha-napravlenie-uspeha-328456_.html [in Russian].
3. Burlai, T. V. (2018, 19-20 kvit.) Overcoming social divergence of Ukraine and the EU in the context of integration processes. Innovative ideas in economic science: the search for solutions to contemporary problems: mater. nauk.-prakt. konf. Nats. Un-t "Kyievo-Mohylianska akademiia", Nauk.-navch. Tsentr «Innovatsiina laboratorii» NaUKMA. Kyiv: Znannia Ukrainy (pp. 26-29) [in Ukrainian].
4. The Changing Wealth of Nations 2018: Building a Sustainable Future. (2018). World Bank. 234 p.
5. Steven Kapsos. (2005, 12). Employment Strategy Papers. The employment intensity of growth: Trends and macroeconomic determinants. International Labour Office. Employment Trends Unit. Employment Strategy Department (63 p.) URL: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_elm/documents/publication/wcms_143163.pdf [in English].
6. G20 Labour markets in 2015: Strengthening the Link between Growth and Employment. (2015, 3-4 September). International Labour Organization, Organization for Economic Cooperation and Development, World Bank Group with inputs by the International Monetary Fund. Report prepared for the G20 Labour and Employment Ministers Meeting and Joint Meeting with G20 Finance Ministers. Ankara, Turkey (42 p.) [in English].
7. Gimpel'son V., Kapelyushnikova R., Roshchina, S. (2017). Russian labor market: trends, institutions, structural changes. Moskva (p. 38) [in Russian].
8. Gil'tman M.A., Votyakova A.A. (2015). Employment elasticity in regional labor markets. Vestnik permskogo universiteta, 4(27), p. 103-112 [in Russian].
9. Eurostat. Statistics Explained. Employment statistics. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Employment_statistics [in English].
10. Official site of the State Statistics Service. URL: <http://ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
11. Peregudova T. (2019, subota, 31 serpnia – 6 veresnia). Crisis of the national labor market: stagnation and labor exhaustion // Dzerkalo tyzhnia, 32 (428). Vydavets "ZN UA", p. 8. [in Ukrainian].
12. Savchenko O. (2019). 12 heroes of the president and prime minister. Zerkalo nedely, 28. URL: https://dt.ua/internal/12-podvigiv-gerakliv-prezidenta-i-prem-yera-317830_.html. [in Russian].
13. Gaydutskiy A. (2018, 28 sentyabrya). The fight for migrants. Ukraine get ready. Zerkalo nedeli. URL: https://zn.ua/internal/borba-za-migrantov-ukraine-prigotovitsya-295829_.html. [in Russian].
14. Labor productivity and capital productivity (2018). Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. Kyiv, p. 2-4 [in Ukrainian].
15. Official site of the State Employment Service. URL: <https://www.dcz.gov.ua/> [in Ukrainian].
16. World Bank Human Development Project. URL: <http://www.vsemirnyjbank.org/ru/publication/human-capital> [in Russian].
17. Decent work indicators: guidelines for producers and users of statistical and legal framework indicators: ILO manual: second version. (2013). International Labour Office. Geneva: ILO [in English].
18. Piluy M.P. (2013). Qualitative Characteristics of Labor Potential: Cross-Country Comparisons. Ekonomichnyi visnyk universytetu, 20(1), 30-38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2013_20%281%29__8. [in Russian].
19. Forecasting and balancing the demand for skills and their offerings in ETF partner countries. ETF Position Paper. p. 19. URL: http://ipq.org.ua/upload/files/files/03_Novyny/2015.06.12_Skills_matching/ETF%20Position%20Paper.pdf [in Russian].
20. Economic modelling of skills demand and supply (2012, 2 November). Australian Workforce and Productivity Agency [in English].
21. Petrenko I.P. (2014). Transformation of people's savings into investments: experience and problems in Ukraine. Ekonomika Ukrainy, 3, p. 50-61 [in Russian].

Посилання на статтю:

Перегудова Т. В. Погляд на національний ринок праці скрізь «Призму» ефективності використання трудового потенціалу / Т. В. Перегудова // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2019. – № 3 (9). – С. 85-93. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/ejopu/2019/No3/85.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3805151

Reference a JournalArticle:

Peregudova T. V. A look at the national labor market through the "Prism" of the efficiency of using labor potential / T. V. Peregudova // Economic journal Odessa polytechnic university. – 2019. – № 3(9). – С. 85-93. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/ejopu/2019/No3/85.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3805151

